

oppbrudd

ARBEIDERKLASSENS FRIGJØRING ER FORUTSETNINGA
FOR ET FRITT UNIVERSITET

4. årg.

Organ for SUF-stud

nr. 4 1969

OTTOSENKOMITEEN ER IKKE STOPPET!

Hva er Ottosenkomiteen?

I 1965 ble "Ottosenkomiteen" nedsatt for å utrede spørsmål om videreutdanning for artianere og andre med tilsvarende grunnutdanning. Komiteens utgangspunkt var at storkapitalen trenger mer arbeidskraft med høyere utdanning, særlig "teknikere" med et par års yrkesutdanning etter artium, lojal arbeidskraft som er billig i framstilling, - helst i slike antall at en viss arbeidsløshet kan oppnås og lønnene senkes.

Komiteen besto vesentlig av toppfolk fra norsk storfinans og statsbyråkrati. På grunn av at storkapitalen allerede hadde et akutt behov for slik arbeidskraft, ble den første innstillinga, som trekker opp hovedlinjene, presset fram på under to år. I innstilling 2. legges det fram en mer detaljert slagplan for strukturrasjonalisering av især høyskolene og universitetene.

I innstilling nr. 1 vurderes bl.a.

"organiseringen av den postgymnasiale utdanning, særlig forholdet fritt organiserte/fast organiserte studier. Komiteen understreker særlig den betydning en sterkt utbygd studieadministrasjon har for studieeffektiviteten. Komiteen omtaler strukturrendringene i postgymnasial utdanning i andre land. Det kan fastslås en alminnelig tendens til kortere og mer intensiverte utdanninger basert på artiumsnivå. Dette svarer til arbeidslivets behov, der etterspørselen etter arbeidskraft på "teknikernivå" er sterkt ekspanderende."

Høyskolene har lenge virket som direkte arbeidskraftleverandører for storkapitalen. Disse er da alt rasjonalisert i overensstemmelse med dennes krav til "effektivitet".

"Etter komiteens mening er undervisningen ved en rekke institusjoner så godt organisert, at komiteen ikke finner grunn til på dette tidspunkt å foreslå endringer i gjeldende ordninger. Dette gjelder følgende institusjoner:
Norges Tekniske Høyskole, Trondheim
Norges Handelshøyskole, Bergen
Norges Veterinærhøyskole, Oslo
Statens Arkitektsskole, Oslo
De medisinske fakulteter i Oslo og Bergen
De odontologiske fakulteter i Oslo og Bergen
Farmasiststudiet ved Universitetet i Oslo."

Også realfagstudiet i Oslo svarer i store trekk til de effektivitetskrav som settes.

Når den nåværende ordningen blir supplert med bl.a. disse tilleggbestemmelser skal den stå som mønster for de øvrige fakulteter.

"Fakultetet skal senest 2 år etter at en fulltidsstudent har påbegynt sitt studium, treffe avgjørelse om hvorvidt studenten - dersom vedkommende student ønsker det - skal kunne fortsette sin utdanning ved universitetet eller ikke. Avgjørelsen treffes av fakultetet på grunnlag av deleksamener, som organiseres på den måten fakultetet finner mest hensiktsmessig. Avgjørelse om ikke å tillate en student fortsatt adgang til å studere ved universitetet, treffes enten på basis av eksamener etter 1 + 1 år, eller på basis av eksamener etter 2 år."

"Fakultetet skal ha ansvaret for at studentene meldes opp til de enkelte deleksamener til foreskrevet tid. Studenter som uten gyldig grunn uteblir til eksamen, regnes som strøket. Studenter som møter til eksamen, og fullfører denne, skal gis karakter for sin prestasjon."

"Fakultetet må pålegges ansvar for at tidsrammen for studiene overholdes, og balansen mellom de ulike fag opprettholdes."

Humanistiske fag.
"Komiteen foreslår samme ordning for studiegangen som skissert under realfag."

"Teologi, psykologi, sosiologi, statsvitenskap, pedagogikk.
Komiteen foreslår samme ordning gjort gjeldende for studiegangen som skissert under realfag."

Sosialøkonomi.
Komiteen foreslår ingen endringer, men forutsetter at prosedyren ved påmelding til eksamen skjer som for realfag. For sosialøkonomiens vedkommende ville det også være ønskelig med en oppbygning som kunne gjøre det lettere å sammen bygge deler av studiet med andre fag."

"Komiteen mener at et slikt system bør bygges ut til å omfatte studieordningene ved samtlige akademiske læresteder i Norge. Ved hjelp av en slik evaluering på et felles grunnlag, bør det kunne innføres mer omfattende kombinasjonsmuligheter i studieopp-

Forts. side 3

Ottosenkomiteen, departementskomiteen til "å utrede spørsmål om videreutdanning" har hittil kommet med fire innstillinger. Linja har hele tida vært klar: Gjennom diverse effektiviseringstiltak - fast organiserte studier etter stramme tidsskjemaer, utslingsmekanismer (bare en sjanse til å kvalifisere seg til videre utdanning etter 2 år), og økonomisk press gjennom lånene osv., skal en sørge for at undervisninga i enda større grad tjener interessene til monopolkapitalen. Den høyere utdanninga skal omorganiseres og tilpasses de krav som stilles av "utviklinga i samfunnet" (les monopolkapitalen).

Men nå har universitetet alltid vært et redskap for den herskende klassen og dens maktapparat, staten. Hvorfor skjerpes kravet til dette redskapet så plutselig? Svaret er å finne i utviklinga i det kapitalistiske samfunnet, i krisa som kapitalismen befinner seg i i dag.

Under truslen om redusert profitt, griper kapitaleierne til en rekke midler for å presse mest mulig verdi ut av arbeidskrafta og redusere utgiftene med den mest mulig. Samtidig forsøker de stadig å velte større byrder over på dem som er nødt til å selge arbeidskrafta si for å leve. Et av midlene er momsen. Andre tiltak er rasjonaliseringa, tidsstudiene og de nye lønssystemene som forsøkes innført i arbeidslivet. Strukturrasjonaliseringa er enda et annet av monopolkapitalens svar på krisa. De som eier og disponerer produksjonsmidlene legger ned slike næringsgreiner og bedrifter som er ulønnsomme for dem, og flytter kapitalen over i næringer de tjener på.

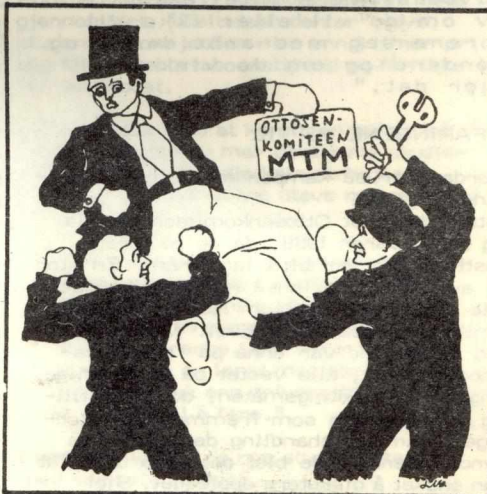
På samme måte prøver kapitaleierne å gjøre den akademiske arbeidskrafta billigst mulig, og da følger det logisk at kravet blir rasjonalisering på universitetet også. Flest mulig studenter skal presses gjennom på kortest mulig tid, slik at de legger beslag på minst mulig ressurser. Samtidig vil monopolkapitalen helst unngå å betale for utdanning som ikke er lønnsom for den. Derfor skal "utdanningsveiene" bygges ut etter næringslivets behov, ikke etter hvor mange som vil ha en slik utdanning. Ottosenkomiteen sier sjøl:

"Det er den totale etterspørsel som skal møtes, det er ikke aktuelt å dimensjonere hver enkelt utdanningsvei slik at den kan ta alle søkere; her kommer kostnader og arbeidskraftbehov inn." (Innst. nr.2,s.5.)

At Ottosenkomiteens forslag innebærer strukturrasjonalisering av utdanningssystemet ser vi tydeligst når det gjelder distriktshøyskolene. En rekke forskjellige typer utdanning som nå blir gitt ved flere små, sjølstendige skoler ut over landet, skal legges inn under distriktshøyskolene og samles i de utpekte sentra under "betryggende" departemental kontroll. Selve innholdet i de nye linjene som opprettes vil også styrke, slett ikke motarbeide de kreftene som fører til kriser og avfolkning i utkantsøkma. (Se eget oppsett om distriktshøyskolene.)

HOVEDMOTSIGELSEN PÅ UNIVERSITETET

Hovedmotsigelsen på universitetet i dag går mellom monopolkapitalen på den ene sida og studentmassen på den andre. Ottosenkomiteens forslag til omorganisering er monopolkapitalens siste framstøt

på universitetet, på samme måte som tidsstudier og rasjonalisering er det i arbeidslivet, og momsen er det i skattepolitikken. Sterk økning i arbeidspresstet, hardere konkurranse, dårligere økonomi p.g.a. innstramming fra Lånekassa og ingen muligheter for arbeid utenom studiene, er noen av virkningene studentene vil få kjenne på kroppen hvis rasjonaliseringstiltaka blir gjennomført. Det store flertallet av studentene, som blir rammet av innstrammingstiltaka monopolkapitalen setter inn, har heller ingen særlige muligheter til å slå seg opp med den utdannelsen de skaffer seg. Den "utdanningsekspløsjonen" som nå foregår er i ferd med å føre til en permanent reservearmé som vil presse akademikerlønnene nedover. I Perspektivanalyser (Vedlegg til langtidsprogrammet 1970 - 73) sies det rett ut:

"Slutresultatet av svært stor tilgang på velutdannet arbeidskraft kan tenkes å bli at de velutdannede må trenge nedover i stillingshierarkiet. Ingeniører kan komme til å fortrenge teknikere, teknikere kan fortrenge fagarbeidere, osv. Lønningene ville ifølge ovenstående tankeskjema gi etter, slik at så å si all arbeidskraft kan beskjeftiges. I praksis er

Forts. side 2

TIL KAMP MOT OTTOSENKOMITEEN!

I samband med borgerskapets og universitetsbyråkraternes tilstrammingsoffensiv på universitetet (Ottosenkomiteén, forslaget til ny universitetslov osv.) legges det nå opp til en grunnleggende omorganisering av historisk-filosofisk fakultet. En komité sammensatt av universitetsfolk fra Oslo, Bergen og Trondheim leverte 20. mai i år ei innstilling om nytt reglement for historisk-filosofisk embetseksamen. Innstillinga innebærer overgang til to-fagsordning og innføring av vekt-tallsystem. Ordninga foreslås iverk-satt fra våren 1970. Det haster derfor med å bli klar over hva dette framstøtet betyr.

Tofagsordninga begrunner komitéen med flg: "... ønsket om å gi studentene større anledning til fordypelse i de to gjenværende fag..... og ønsket om en kortere studietid." Komiteén sier videre at "Departementet har under henvisning til Videreutdanningskomiteéns innstilling anbefalt en ordning som gjør det mulig å gjennomføre cand.mag.-studiet på 4 år."

Det dilemmaet komitéen har stått overfor – mellom faglige kvalitetskrav og ønsket om kortere studietid – har den så "løst" ved å foreslå "fleksible studieordninger som kan tilpasses differensierte funksjoner både i og utenfor skolen."

Men dette er ikke den eneste årsaken til omorganiseringa. Vektallsystemet tilfredstiller også visse krav som sjølv produksjonsutviklinga i monopolkapitalismen stiller. Ottosenkomiteén streker opp et samfunn der produksjonsteknikken og organisasjonsmønstrer er i stadig forandring, noe som igjen medfører en kontinuerlig endring i yrkesstrukturen. Dette krever tilpasningsdyktige mennesker.

Vi ser allerede at fiskere og småbrukere i utkantstrøka blir nødt til å søke inn til byene og inn i industrien, og at arbeiderne i industrien må "omskoleres" slik at de passer til de nye behov. Denne strukturasjonaliseringa vil også mer og mer ramme studentene som må kunne dirigeres raskt fram og tilbake dit profitten er størst. Særlig viktig er dette på områder der kapitalen ser ekspansjonsmuligheter. Der-

Vekttallsordning på HF?

for ser vi også at fleksibiliteten, vekt-tallsystemet, for lengst er innført i real-fagstudiet. Ottosenkomiteén foreslår at også andre greiner av den postgymnasiale utdanninga skal bli mer fleksibel, rikere på kombinasjonsmuligheter og setter som ideal realfagstudiets ordning med poeng-verdier på grunnlag av stipulert normal studietid. Samtidig vil Ottosenkomiteén innføre en enhetlig evaluering for samtlige universitet og høyskoler (inklusive OKs nyoppfinnelse distriktshøyskolene), slik at kombinasjonsmulighetene blir flest mulig og overgang fra en institusjon til en annen blir lettere. Jo mindre studieenheter (emneenheter), jo lettere er det å kontrollere at folk ikke studerer lengre enn strengt tatt nødvendig.

Ottosenkomiteéns generelle motivering for de fleksible ordningene er meget klar: "Den form for kapital som kunnskap representerer, foreldes i dag langt raskere enn tidligere. Investering i grunnutdanning gir derfor hurtig avtagende utbytte." Utgangspunktet er altså rene lønnsomhets-kriterier. Dette utgangspunktet er for så vidt ikke noe nytt. Vi ser allerede i dag at Lånekassa ikke finansierer "overflødig" utdanning, som f. eks. sosiologi grunnfag før sosialskolen.

Studentrepresentantene i Tofagsordningskomiteén hevder i en tilleggskommentar til innstillinga at vektallsystemet gir studentene større mulighet til "selv å bygge opp sitt studium ut fra egne interesser og behov." Dette ser fint ut på papiret, men er neppe riktig. Årsakene til innføringa av tofagssystemet er (som resten av Ottosentiltaka) motivert ut fra økonomiske hensyn. Når Ottosenkomiteén legger vekten på utbytte av investeringene i utdanning vil det nettopp ikke bli opp til den enkelte student det han/hun ønsker. Det vil alltid være yrkessituasjonen i samfunnet som bestemmer og begrenser de reelle kombinasjonsmulighetene. Etterhvert som produksjonen av akademisk utdannet arbeidskraft blir tilstrekkelig,

vil studentene måtte lese de fagkombinasjoner som gir dem sjanser i kampen om jobber. Ytterligere kontroll kan om nødvendig settes i verk gjennom lånebegrensninger fra Lånekassa.

Ottosenkomiteén foreslår også opprettelse av et sentralt organ for "samordning av det postgymnasiale utdanningssystemet utenfor universitetene/høyskolene. Et slikt organ bør også kunne ta standpunkt til de enkelte utdanningsarters yrkesmessige kompetanse." Dvs.: Også gjennom fastsettelse av yrkesmessig kompetanse kan studentene dirigeres til de kombinasjoner som til enhver tid passer næringslivet.

Studentrepresentantene sier samme sted: "Dessuten er det en forutsetning at emneoppdeling ikke er ensbetydende med tilstramming i retning av kurser, fastere pensum og studieopplegg." Dette ser jo også bra ut. Men la oss se litt på § 4 i reglementet: "Før studenten kan framstille seg til emneeksamen eller fageksamen kreves erklæring om godkjent deltagelse i kurser og øvinger som foreskrevet i de enkelte studieplaner." Og videre: "Før melding til enkelte emneeksamen eller fageksamener, kan det også kreves at studenten har avlagt bestemte eksamen." Man har altså tenkt på muligheten av et fastere opplegg. Dette vil lett kunne tilpasses en strammere ramme slik at fram-møte ved forelesninger blir kontrollert, og at en der faglige krav ikke naturlig tilsier det, får "tildelt" fagkombinasjoner i en bestemt rekkefølge. Erfaringer fra Sverige, der dette allerede er gjennomført, peker tydelig i den retningen.

Erfaringene viser også at oppdeling i småkurser letter tilstramming av studieopplegget og øking av pensumkrava. På matematisk-naturvitenskapelig fakultet er det flere eksempler på at kurs har fått fordoblet pensum uten at poengverdien er blitt endret. Slik økes presset på studentene, og dette kan bli et effektivt middel til å bli kvitt studenter en ikke "har bruk for."

Etter det nye reglementet på HF vil man på denne måten kunne hindre folk i å ta hovedfag. Komiteen har nemlig "løsnet" noe på den tidligere nære sammenheng mellom den lavere og den høyere grad." Dette betyr at med en viss spredning i emneeksamen slik at det ikke blir godkjent som en 40 - gruppe, kan en ikke fortsette på hovedfag. Man har altså fått en ny type lavere grad "siktet på undervisningsoppgaver i ungdomsskolen." Dette tilsvarer Ottosenkomiteéns egne seksjon for lærerutdanning og vil med adgangsbegrensning på 40 - gruppekurser og økte pensumkrav gjøre hovedfags-eksamen til en sak for de få.

Hvordan vil det så bli for de som får lov til å ta hovedfagseksamen? I komiteeforslaget er det to alternativer der de liberale mener det må være opp til den enkelte student å bestemme hvor lang tid en skal bruke på hovedoppgaven. Men dette alternativet passer heller dårlig med kravet om full ensartethet institusjonene imellom. Denne "friheten" vil ihvertfall ikke kunne gjennomføres på de store skolefagene som norsk, engelsk, historie etc.

Tilbake står da det andre alternativet: seks års studier med vektall 120, hovedoppgaven inkludert. Dermed har man også sikret seg at nesten bare forskerrettete studenter kan ta den typen hovedoppgave vi nå har. De strenge tidsrammene vil føre til at de fleste vil måtte ta en "lettere" og mindre type hovedoppgave med færre vektall.

Gjennom dette begynner den "fleksible" studiestrukturen å vise sitt sanne ansikt: Det er tale om en slags hierarkisk men samtidig tilpasningsdyktig struktur:

1. På toppen av hierarkiet kommer 120-vektallsstudentene med vitenskapelig forskning og borgerlig ideologiproduksjon som oppgave.

2. En stab av vitenskapelige "teknikere", stats- og administrasjonsteknikere, gymnaslektorer o.l. som er rimelig i utdanning, lydig, lett å omskolere osv.

3. En paria av ungdomsskolelærere og lavere funksjonærer.

organer", slik som Lånekassa og Student-samskipnaden.

"Videre må studentadministrasjonen ha et nært samarbeid med Statens Lånekasse for studerende ungdom i alle spørsmål vedrørende lån og stipend, og med studentsamskipnaden på stedet i alle spørsmål om boliger og andre sosiale tiltak som kan bidra til at studentene kan konsentrere seg om sine studier i den tid utdanningen pågår."

Punktet vedrørende lånekassa er alt dels gjennomført. "Deltidsstudenter", dvs. studenter som jobber mer enn 3 timer pr. dag får ikke borteboerstipend og får ikke lån overhodet.

I forbindelse med at komiteen peker på nødvendigheten av mer detaljerte studierapporter til sentraladministrasjonen for at denne skal kunne utøve mer effektiv kontroll heter det:

"Slike rapporter må selvsagt baseres på en helt igjennom pålitelig kontroll av den rent faktiske belastning som studentene innebærer for undervisningsressursene. Det betyr i praksis at en må få en langt mer eksakt studentstatistikk enn universitetene i dag er i stand til å føre."

I høst har vi fått de nye studiekortene med semesterslipper.

Studenttingets sanne ansikt

Læra om integrasjon av opposisjonelle deler av folket utgjør en viktig del av moderne borgerlig statsteknikk. De borgerlige ideologene sier at alle grupper skal delta i "drøftinger" og "forpliktende samarbeid" om de avgjørelser som angår dem. Toppskiktet i yrkes- og interesseorganisasjoner av alle slag skal bindes fastest mulig til de sentrale statsorganene ("forpliktende samarbeid"), og dermed lære å ta hensyn til statens interesser framfor de interessene de er valgt for å ivareta. Borgerlige statsvitere kaller dette for "organisasjonsdemokratiet".

Integrasjonsideologien avspeiler monopolkapitalens strategi i Norge i dag: Det er lettere og mer effektivt å bekjempe folkets interessekamp "innenfra" i dets egne organisasjoner enn utenfra. Det er lettere å framfor alt "lurere" å korrumpere og byråkratisere toppskiktet innen yrkesorganisasjonene enn å bekjempe dem.

Studenttinget er formelt studentenes yrkesorganisasjon i Oslo, deres øverste demokratiske organ. Reelt er Studenttinget (ST) statens (=Samskipnadens) representant overfor studentene. Vi skal her nevne en del eksempler på STs grumsete håndtlangerarbeid for staten i den siste tida.

Sjøl om Studenttinget i lang tid har representert staten/samskipnaden overfor studentene, har det likevel eksistert et forholdsvist levende demokrati på mange av instituttene, - gjennom almannamøter og studentutvalg. Dette har i den senere tida gitt seg utslag gjennom ulike aksjoner for økt instituttdemokrati og mot snik-innføring av Ottosen-tiltak. Disse aksjonene har også ofte hatt en klar brodd mot STs linje, mot byråkratiet i studentorganene og serviliteten overfor staten og samskipnaden.

Aksjonene på instituttplan representerte et brudd med tidligere praksis, bl.a. i ST. Folk på instituttene begynte å erkjenne at for å oppnå resultater i arbeidet, måtte man forene seg med massene av studenter og mobilisere dem til kamp for sine interesser. En forsto at STs byråkratiske linje med papirhenvelser i øst og vest ikke tjente studentenes interesser.

Det hadde også betydning at ST ikke tok noe skikkelig standpunkt mot Ottosenkomiteén. ST tok avstand fra enkeltfor-slag i innstillinga, men greide ikke å se komiteéns innstilling i samband med utviklinga i samfunnet forøvrig. Dette førte til at ST mistet tillit hos studentene og at studentene kastet flere av "sine" tingrepresentanter.

For å få slutt på dette "bråket" (som ST kalte det) nedsatte ST en forfatningskomite for å kneble spirene til demokra-

ti i studentenes organer. Komiteén kom med en innstilling som gikk ut på at reglene for demokratiske organer på instituttplanet - almannamøter og utvalg - skulle bestemmes utenfor disse organene, "ovenfra", gjennom uravstemming. Forfatningskomiteéns innstilling ble avvist av almannamøtene, men ST ga seg ikke. På et møte i vår påla man neste sesjon (dvs. i høst) å fastsette tid for uravstemming om innstillinga. Dvs: ST prøver fortsatt å påtvinge grunnplanet sine forskrifter.

I samband med tilstramminga og rasjonaliseringa på universitetet ønsker sjølsagt borgerskapet at studentene sjøl skal betale mest mulig av utgiftene til studiene. ST prøvde å hjelpe til med dette ved å foreslå en økt semesteravgift til samskipnaden. Forslaget ble avvist av almannamøtene og av det store flertall av studentene, men ST vil ikke gi seg. Forslaget er "utsatt".

I tråd med denne linja nektet også ST å støtte Sognboernes aksjon mot heving av leiene på Studentbyen på Sogn.

I samband med Ottosen-rasjonaliseringa på universitetet trenger staten å konsolidere sin posisjon i forhold til den lokale universitetsadministrasjonen som dels er preget av liberale tradisjoner og derfor ikke alltid er lydig redskap for rasjonaliseringa. Ot. Prp. 50, forslaget til ny universitetslov, danner opptakten til en slik konsolidering. Forslaget ble godkjent av det akademiske kollegiet i Oslo, og ifølge referatet fra STs representant i kollegiet hadde STs arbeidsutvalg vært med på å godkjenne utkastet. Seinare ble forslaget forkastet av kollegiet i Bergen, og det vokste fram en massiv studentopinion mot lovforslaget. Da fant STs arbeidsutvalg ut at det ikke hadde handlet så smart, og løste problemet ved å slå hånd-en av sin representant i kollegiet. Representanten hadde gitt feilaktige referat het det seg.

Nesten alle innser at MOMS-systemet vil svekke studentenes økonomiske stilling. Derfor turde ikke ST støtte moms. I stedet prøvde byråkraternes å isolere spørsmålet fra sin rette sammenheng, og å framstille det som et snevert "studentspørsmål". ST krevde "kompensasjon" for studentene, og prøvde å svekke solidariteten og aksjonseheten mellom de gruppene som rammes av moms.

ST-byråkraternes prøver med alle midler å beskytte pampeveldet og statens makt på universitetet. Når redaksjonen i student-avisa UNIVERSITAS gikk til angrep på byråkraternes og prøvde å knytte de progressive studentenes kamp til arbeidsfolks kamp forøvrig, måtte ST kaste redaksjonen. Kamp mot byråkrati og solidaritet med det arbeidende folket var overskridelser av ramma for avisa, mente ST. Og det er ikke rart så lenge STs ramme er statens ramme, og statens ramme bestemmes av monopolkapitalens interesser.

KJØP OG LES

KLASSEKAMPEN

marxist-leninistisk arbeideravis

Abonnement bestilles fra: Klassekampen, Tveita postkontor, Oslo 6. Postgiro 20 66 99

Årsabonnement koster kr 15.00. Gruppeabonnement gir prisreduksjon.

HVA ER OTTOSENKOMITEEN ?

Fortsatt fra forsida.

leggene, og dermed skapes større fleksibilitet i undervisningsinstitusjonenes studietilbud og fagkombinasjoner. Komiteén mener at det bør være grunnlag for å finne fram til fagkombinasjoner både på tvers av fakultetsgrensene innenfor et enkelt universitet eller høyskole, og på tvers av skillene mellom de enkelte universiteter/høyskoler. Slike ordninger er allerede innført ved Norges Tekniske Høyskole og ved en del fakulteter i Oslo."

Borgerskapets stat forsøker å sikre seg full kontroll med den enkelte student ved også å ta i bruk andre av sine "service-

Louis Althusser

FOR MARX

Filosofiske essays som dristig, originalt og utfordrende bryter kraftig inn i den marxistiske debatt om strukturer, begreper, humanisme, fremmedgjøring, praksis. Kr. 14,50.

Regi Th. Enerstvedt

DIALEKTIKK OG SAMFUNNS-VITENSKAP

Ung norsk samfunnsvitelse med egen tone og form. Begrepsopklaring og samtidig kritikk av hjemlig filosofi og sosiologi — aktuelt og polemisk. Kr. 14,50.

Revolusjon og virkelighet

En bok om klassekamp og studentbevegelse

I denne boken settes søkelyset på noen sentrale sider ved klassekampen i vår tid. Artiklene er skrevet av fremtredende franske og tyske marxister. Kr. 12,50.

NYE ELAN-BØKER FRA FORLAGET NY DAG

MOMSEN - ruin for studentene

Den siste tida har studentenes situasjon blitt stadig mere truet fra flere hold. Sjølsagt er dette ikke noe særphenomen for studenter, det gjelder vel så meget vanlige arbeidsfolk, elever og lærlinger, fiskere, småbrukere og trygdede. Men for studentene vil sjølsagt truselen mot dem tre fram mest direkte. Klarest har vi sett denne truselen fra Ottosenkomiteen og fra forslagene om innføring av moms. Disse tiltakene kan ikke sees isolert, men er to sider av samme sak: strukturrasjonalisering og finansieringen av denne på vår bekostning.

Momsen skal finansiere økt støtte til sammenslåing (og nedlegging) av bedrifter, tidsstudier, fraflytting og økt effektivitet. På universitetet betyr dette korte, effektive studier for å tjene næringens behov for taus, effektiv og samarbeidsvillig arbeidskraft, kombinert med hardere økonomisk press p.g.a. moms og lånpolitikk. For oss vil med andre ord strukturrasjonalisering ytre seg ved to hovedtyper tiltak:

1. Organisatorisk "rasjonalisering" ved gjennomføring av Ottosenkomiteens planer.
2. Økonomisk press ved tiltak gjennom bl.a. skattesystemet, lånekassa og studentsamskipnaden.

Det er den økonomiske sida av strukturrasjonaliseringa som vil bli behandla her.

Studentenes muligheter til å opprette et konsum i studietida er i hovedsa basert på Statens lånekasse for studerende ungdom. Topplån til oppholdsutgifter er i dette studieåret 770 kr pr. mnd. Da regner en med husutgifter som er lavere enn de billigste hybelene på Sogn. Bruker vi dette som basis ser vi at lån "mulighetene" har steget med ca. 10% fra forrige studieår. Dette faktum betyr imidlertid slett ikke at vi har sikret oss 10% høyere lån og ennå mindre noen øking av levestandarden. Ifølge undersøkelser i 1967 brukte studentene i gjennomsnitt 1060 kr pr mnd. Siden den tid har prisene økt jevnt over, spesielt på en del varer studentene konsumerer. Totalt er prisnivået nå 6-7% høyere enn i 1967.

Det vil sjølsagt aldri gi noe korrekt bilde av situasjonen for norske arbeidere dersom vi ser på topplønningene som kunne oppnås. Slik er det også med lånene. Ser vi på gjennomsnittslånene for folk som får lån og studerer i Oslo, så har de utviklet seg på et helt annet nivå. 1963-64 var det 3750 kr pr år, 1967-68 var de steget til 4270 kr pr år, dvs ca 12% på fire år. Lånene har med andre ord ikke engang dekket prisstigningen i denne perioden (15-16%). Her har vi heller ikke tatt med de grupper som ikke har fått lån.

Hvis vi nå tar utgiftene fra 1967, 1060 kr pr mnd, det vil si 12720 kr pr år, får vi følgende regnestykke:

1. Årsutgifter for studenter (etter 1967priser)	12720 kr
2. Maksimal lånemulighet	6930 kr
Rest	5790 kr
3. Eventuelt tilleggs lån for bøker, etc	590kr
Rest	5290 kr
4. Maksimal inntekt før lånekassa begrenser lånet	3000 kr
Beløp som studenten må lure unna for å leve	2290 kr

Det er her verd å merke seg at dette beløpet blir et gjennomsnittlig minimumsbeløp. Etter 1969-70 priser ligger jo nødvendig utgiftsbeløp vesentlig høyere.

Nå høres jo 12720 kr svært bra ut, og i relasjon til mange som har det enda verre, er det bra. Men med bosituasjon, reiseutleggene og merutgiftene ved å flytte for seg selv, viser det seg at lånene er en altfor snever ramme. Det

at andre har det enda verre er ikke noe argument for at vi har det ille.

Vi har allerede nevnt maksimale lånsupper for oppholdsutgifter 1969-70, 770 kr pr. mnd. Selv NSU-pampene må være misfornøyde når de har løpt statens ærend på vårparten og lovet 820 kr pr. mnd.

I løpet av neste år kommer så momsen og forrykker bildet ytterligere. Da regner Studenttinget med følgende prisutvikling:

Mat og drikkevarer	+ 9,8%
Klær og sko	+ 5,6%
Hus, lys og brensel	+ 2 %
Diverse	+ 4,7%
Nødvendige utgifter	+ 4,7%
Andre utgifter	+ 4,3%
Totalt	+ 6,1%

Dette er en minimumsberegning og kommer i tillegg til den "vanlige" prisstigning. "Vanlig prisstigning" er de økte priser monopolkapitalen hvert år presser fram for å motvirke arbeidernes kamp for høyere lønn. Vi må derfor regne med en prisstigning fram til neste jul på minst 10-12%. Det betyr at de lån som allerede nå er for små blir ytterligere redusert. Tar vi en titt på prosenttallene ovenfor ser vi at når strømprisene stiger 20% og Studentsamskipnaden stadig truer med å heve leiene på Sogn ytterligere 17% (i tillegg til de ca 15% i fjor), er det bare en illusjon å tro at husprisen bare øker med 2% pga momsen. I tillegg til dette er lånekassas politikk stadig hardere. Gjennom økonomisk press truer de Ottosenkomiteen på oss. Den som ikke tar eksamen i tide får ikke stipend eller lån. Samtidig som studiepresset øker, blir de økonomiske kårerne stadig strengere.

Hva sier så "være" tillitsmenn til denne stadige forverrede situasjonen? Jo, de flyr rundt som de reneste tidsstudietillitsmenn og brødpolitikere. Hør hva de sier om momsen:

Arvid Sveen: "Det må gjøres helt klart at vi ikke kan akseptere en omlegging av skattesystemet uten at vi har fått sikre garantier fra myndighetene om full kompensasjon". (Universitas). NSUs 11. landsting: "Innføring av moms på 20% vil ifølge foretatte berregninger gi en prisstigning for studenter og skoleungdom på omlag 6%. NSU mener dette bør kompenseres gjennom et direkte tilskudd i form av et grunnstipend til alle studenter og elever."

Dersom studenter får kompensasjon er alt ok. Sjølsagt kan ikke alle få kompensasjon ved momsen. Da ville en jo ikke "styrke næringens konkurransevne". Kompensasjonslinja betyr at vi splittes fra arbeidsfolk og andre som rammes av momsen. Det betyr et brudd med den solidaritet mellom de rammede grupper som er det eneste som kan hindre momsen. Nå må vi snart lære av papirhenvendelsene til myndighetene.

Vi kan lære følgende av våre erfaringer:

1. Staten, gjennom lånekassa, skattemyndigheter og studentsamskipnaden er den maktfaktor som truer oss økonomisk. Staten er med andre ord ikke "vår felles venn."
2. Studentpampene i våre parlamentariske organer fører ikke en politikk som er til støtte for oss. I noen saker (f.eks husleiene på Sogn), er de Statens talerør mot oss, i andre saker fører de en tilskattet brødpolitikk som isolerer oss og splitter kreftene (f.eks momsen).

I spørsmål om lønn og lån fører de en samarbeidspolitikk istedetfor å la studentmassen ta del i lønnskampen. 3. Vi har allerede erfart at vi ikke kan stoppe verken Ottosenkomiteen eller momsen bare med bøker og diskusjoner. Vi må finne våre venner i hver enkelt sak og i fellesskap bekjempe fiendene.

Ottosens «distrikts» høyskoler

Prøvedrift med distriktshøyskoler er i gang. Dette skjer til tross for forsikringen om at Ottosenkomiteens innstillinger må tas opp til samlet vurdering i Stortinget når komiteen er ferdig med arbeidet. Dette hastverket med å få satt i gang distriktshøyskolen kan vi bare forklare om vi ser på hva de er, hvilken funksjon de skal ha.

Distriktshøyskolene skal i første rekke være et alternativ til Universitetet, de skal gi kortere, mer yrkesrettet utdanning, tilpasset monopolkapitalens behov for videreutdannet, men ikke for dyr arbeidskraft. Distriktshøyskolene skal imidlertid ikke føre til for stor spesialisering, strukturrasjonaliseringa krever fleksibel arbeidskraft, folk som har grunnlag for å skifte arbeidsområde og arbeidsplass etter monopolkapitalens behov. Derfor skal en legge stor vekt på metode- og innføringsfag, som kan brukes i store deler av arbeidslivet. En liknende utvikling ser vi på en del av samfunnsfagene, f.eks. statsvitenskap og sosiologi, hvor tendensen også er større vekt på metode og generell innføring. Denne mer generelle innføringa er også viktig fordi distriktshøyskolen også skal kunne avgi studenter til videre studier ved Universitetet, og disse må da ikke være for handicappet. Ottosenkomiteen legger stor vekt på "fleksible overgangsordninger" mellom distriktshøyskolene og universiteter/høyskoler - realiteten i forslagene er at de som ikke kan følge tempoet og presset på Universitetet kan få begynne på distriktshøyskolene, mens de flinkeste på distriktshøyskolene kan få gå videre på Universitetet.

På den måten kan man sikre seg at stort sett bare de mest effektivt arbeidende studentene får studere ved universitetet. Disse følger faste studieplaner og utnytter universitetets utdanningskapasitet til siste øre. Dette er de i stand til fordi de får støtte hjemmefra. Distriktshøyskolene er derfor et viktig ledd også i forslagene til omorganisering av studiene på universitetet.

Betegnelsen distriktshøyskoler har fått mange progressive til å tro at disse skal motvirke avfolkning av utkantstrøk. Forholdet er omvendt. Ottosenkomiteen presiserer selv at den "har basert sitt arbeid på den utvikling som har funnet sted i løpet av de siste generasjoner, og den økonomiske struktur i Norge i dag.

Komiteen har videre lagt stor vekt på de utviklingstendenser som i øyeblikket gjør seg gjeldende i næringensliv, for yrkesfordelingen og for bosettingen. Disse aktuelle tendenser gir et perspektiv mot det samfunn som utdanningssystemet skal virke for i de kommende årtier." (O.kom. III, s.10).

Utdanninga skal organiseres slik at den tjener den utviklinga som pågår. Den skal totalt underlegges monopolkapitalens behov. Konkret kommer dette til syne i valget av "distrikter" for plassering av prøvedrifta. Stavanger, Kristiansand og Molde er valgt. Av innstillinga går det fram at Troms og Finnmark skal klare seg med Universitetet i Tromsø, og Nordland skal ha en distriktshøyskole. Komiteen argumenterer med at distrikthøyskolene skal fremme vekst og hindre stagnasjon, men samtidig understrekes det at man må ta hensyn til utdanninga ikke blir for dyr. Derfor bør skolen helst legges der det er et allsidig og stort miljø på forhånd, og slik at studentene kan knytte kontakter med fagfolk og ledere i bedriftsliv, organisasjoner og styringsverk. Det siste er viktig, for distriktshøyskolene skal i stor grad tilfredsstille behovet for arbeidskraft i det senteret den legges.

I motsetning til det mange er blitt forledet til å tro, vil distriktshøyskolene virke drepende på den type variert undervisning som gis av en del små, selvstendige skoler utover landet (folkehøyskoler, o.l.) Distriktshøyskolene vil bli totalt dirigert av departementet ved at sentrale organer oppnevnt av departementet skal ha både de administrative og de faglige avgjør-

elser, og formidle kontakt med representanter fra næringensliv.

Dette er også den veien vi ser det går på universitetet. Forslaget til ny universitetslov var et videre skritt i den retningen, og i Ottosen IV antydes at liknende sentrale organ for universitet og høyskole er under drøfting. Dette vil være nødvendig for departementet for å kunne presse Ottosenkomiteens opplegg ned over hodet på studentene og lærerne. Distriktshøyskolene er ikke bare administrativt et "forbilde" for universitetet. Prøveprogrammets innhold viser også klart hvem utdanningssystemet skal tjene. Den undervisningen som først skal settes ut i livet er den økonomisk-administrative, planlagt av Norges Handelshøyskole. Når det gjelder andre opplegg er noen under utarbeidelse, men det er stort sett opp til arbeidsgiverne på de forskjellige felt å komme med forslag. Den øk.-adm. utdanninga omfatter bedriftsøkonomi, samfunnsøkonomi, markedsøkonomi, økonomisk analyse, arbeidspsykologi og personalforvaltning, organisasjon, tidsstudier, rasjonalisering, lønssystemer, arbeidsrett, etc.. Pensum vil stort sett basere seg på offentlige verk, lover etc. Dette er metodegrunnlaget for virksomhet i store deler av arbeidslivet, og er et opplegg som tar direkte sikte på å utdanne folk som skal stå på monopolkapitalens side i forsøket på å stramme inn forholdsfor arbeidsfolk for å øke profitten.

Denne prøvedrifta med distriktshøyskolene er viktig. Den viser klart og tydelig hvilke interesser Ottosenkomiteens forslag tjener. Men den er også et viktig skritt i retning av gjennomføring av hele Ottosenkomiteens system av forslag, for effektive distriktshøyskoler forutsetter et effektivisert universitet. Dette går klart fram i O.kom. III, s. 8: "Komiteen understreker og at de forskjellige konklusjoner og forslag henger nøye sammen som deler av ovennevnte hovedkonklusjon. Det er etter komiteens mening en så stor grad av sammenheng og samspill mellom de forskjellige elementer at de enkelte forslag neppe kan ses isolert

fra hele resten av forslagskomplekset. Gjennomføringen av ett av forslagene er derfor avhengig av og fører med seg gjennomføringen av en rekke av de andre forslagene."

Alle Ottosens utredninger er hehta sammen som en leddmark. De benytter Lenins teori om kjedens svakeste ledd mot oss. Derfor kjører de først opp med distriktshøyskolene, der motstanden naturlig nok er minst. Vår oppgave her på universitetet er å ruste oss til organisert motstand mot de framstøta som vil komme. Den største kampen vil stå her.

oppbrudd

Ansvarlig redaktør: Lars Ivar Hansen.

Redaksjonens adresse: Postboks 115, Blindern, Oslo 3.
Forretningsavdelingens adresse er den samme.

Årsabonnement på OPPBRUDD koster kr. 10,-, og innbefatter også eventuelle andre trykksaker SUF-stud måtte utgi. Abonnementspenger innbetales over postgirokonto nr. 20 41 88, og talongen merkes: "Abonnement OPPBRUDD".

OPPBRUDD utgis av Sosialistisk Ungdomsforbunds Studentlag. Adressen er postboks 115, Blindern, Oslo 3.
Postgirokonto nr. 20 51 79.